



ISSN: 2774-0390 (Online)

วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Journal of Management Science, Sakon Nakhon Rajabhat University

Homepage: <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JMSSNRU>

e-mail: jmssnr@gmail.com



การบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

Student affairs administration of schools in the Phraphutthabat Buabok
Interdisciplinary Group under the Udon Thani Secondary Education Service
Area Office

วสิน ภูพลพันธ์^{1*}, อมรทิพย์ เจริญผล², ชารี มณีศรี³

Wasin Phoopolpun^{1*}, Amornthip Chareonphon², Charee Maneesri³

^{1,2,3} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1,2,3} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udonthani Campus

*Corresponding author's e-mail: gam7.poo7@gmail.com^{1*}, amornthipc@gmail.com², Chalee@rtu.ac.th³

Received: January 21, 2026

Revised: March 19, 2026

Accepted: March 26, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาระดับและแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี และครูที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 348 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง .67 – 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การหา คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน 2) แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ได้แก่ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางใน การจัดทำคู่มือ สำหรับการปฏิบัติงานของโรงเรียนและวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ควรมี

การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ ในตนเอง ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ตรวจสอบ ความครบถ้วน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งเสริมครูทุกคน ให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยมีการสอดแทรกอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน โดยสัมพันธ์กับวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน รายงานผลการดำเนินงาน ให้ผู้บริหารทราบอย่างสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนสู่สาธารณชน ให้ได้รับทราบ

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักเรียน, สหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

Abstract

The purposes of this research were to examine the level of student affairs administration and to propose development guidelines for schools in the Phraphutthabat Buabok Interdisciplinary Group under the Udon Thani Secondary Education Service Area Office. The sample consisted of 348 participants, including school administrators and homeroom teachers from seven schools under Udon Thani Secondary Education Service Area Office. The research instrument was a five point rating scale questionnaire with an Index of Item–Objective Congruence (IOC) ranging from .67 to 1.00 and a reliability coefficient of .90. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that: 1) overall, student affairs administration in schools of the Phraphutthabat Buabok Interdisciplinary Group was at a high level. Considering each aspect individually, student affairs management achieved the highest mean score, followed by the implementation of the student support and care system, and the promotion of democracy in schools, whereas the evaluation of student affairs operations received the lowest mean score. 2) The proposed guidelines for developing student affairs administration suggest that school should: study operational problems and guidelines to formulate work manuals strategic student affairs plans; enhance continuous coordination with relevant external organizations; support and encourage students who exhibit exemplary behavior to foster their self-esteem and pride; systematically collect, verify, and regularly update individual student data for the student support and care system; encourage all teachers to consistently integrate democratic principles into classroom and extracurricular instruction across all subject areas; regularly report operational outcomes to school administrators, and publicize student activity evaluation results to the general public.

Keyword: student affairs administration, Phraphutthabat Buabok Interdisciplinary Group, Udon Thani Secondary Education Service Area Office

ความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำเนินชีวิต ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ

ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 บัญญัติไว้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องบูรณาการความรู้ควบคู่กับการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา รวมทั้งให้สถานศึกษาประเมินพัฒนาการผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความประพฤติ พฤติกรรม และการร่วมกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของครอบครัว ชุมชน และสังคม ในบริบทดังกล่าว งานกิจการนักเรียนจึงถือเป็นภารกิจสำคัญภายใต้การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ที่กำหนดให้สถานศึกษามีอำนาจบริหารงาน 4 ด้าน โดยงานกิจการนักเรียนเป็นกลไกสำคัญที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งแต่เข้าสู่ระบบจนสำเร็จการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ภาวภูมิใจในความเป็นไทย และมีทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข (กุลิโน รอดทอง, 2561) อันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ที่มุ่งพัฒนาและเติมเต็มศักยภาพผู้เรียนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา (อณัญญา เรืองวณิช และนันทิยา น้อยจันทร์, 2557) อย่างไรก็ตาม จากผลการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งครอบคลุมนักเรียนจำนวน 43,486 คน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงสูงถึงร้อยละ 34.46 ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 25.06 มีปัญหาครอบครัวแตกแยก ร้อยละ 19.80 มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 11.91 และต้องการความช่วยเหลือเร่งด่วนถึง 1,622 คน คิดเป็นร้อยละ 3.47 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี, 2568) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าสภาพปัญหาของนักเรียนในปัจจุบันมีความซับซ้อนและหลากหลาย การบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีคุณภาพจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

แนวคิดการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษามีพื้นฐานมาจากหลักการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม (holistic development) ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ครบถ้วนทั้งมิติร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้มีสุขภาพทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม และสามารถพัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพได้อย่างเหมาะสม (อณัญญา เรืองวณิช และนันทิยา น้อยจันทร์, 2557) นอกจากนี้ แนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังเน้นกรอบปฏิบัติงานสำคัญที่ครอบคลุมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไข และการส่งต่อ อันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ญัฐธิดา นนท์ ขำสาม (2564) พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการด้านคุณธรรม จริยธรรม และทักษะชีวิตของนักเรียน สอดคล้องกับกัมปนาท อาทิตยตั้ง และคณะ (2565) ที่พบว่าสถานศึกษาควรร่วมกันวางแผนและวิเคราะห์สาเหตุปัญหาในการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและแต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความสามารถในการจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยมุ่งวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและระดับการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ของงานกิจการนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการอย่างตรงจุด ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นของนักเรียนในแต่ละบริบทได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสนับสนุนให้ครูผู้รับผิดชอบสามารถออกแบบและดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต และผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตดังกล่าว ให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขอย่างยั่งยืนต่อไป (กุลิโน รอดทอง, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การบริหาร หมายถึง การดำเนินการของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปเพื่อพัฒนาสมาชิกในสังคมให้มีคุณภาพและมีความสุข การบริหารจะต้องใช้ความรู้ในหลักการบริหารและการวางแผนอย่างเป็นระบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ การเป็นหัวหน้าจะต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ องค์การต้องอาศัยปัจจัยการบริหารที่ดี เช่น งบประมาณ วัสดุ เทคโนโลยีและการจูงใจและการบริหารจัดการที่ดี (อำไพ นงค์เยาว์ และคณะ, 2560; กัลยาณี รัตนบุตร, 2564; กุลินา รอดทอง, 2561)

ความสำคัญของการบริหารเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นเครื่องมือหลักในการกำหนดทิศทางขององค์กรทั้งด้านโครงสร้างและกระบวนการ การบริหารช่วยสร้างระบบระเบียบและกลไกในการทำงานท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ช่วยให้องค์กรมีการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ไม่ซ้ำซ้อน และมีขั้นตอนที่ชัดเจนในการมุ่งสู่เป้าหมายร่วมกัน ด้านการจัดการทรัพยากร เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างทรัพยากรที่มีจำกัดกับเป้าหมายที่ต้องการ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี คน และงบประมาณ ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างครบถ้วนและด้านทุนมนุษย์และการทำงานร่วมกัน การบริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับทักษะความสามารถ ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม และการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้องค์กรได้รับการยอมรับและเกิดความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในสังคม (อำไพ นงค์เยาว์ และคณะ, 2560; กัลยาณี รัตนบุตร, 2564; กุลินา รอดทอง, 2561)

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียน

การบริหารกิจการนักเรียนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการนักเรียนและกิจกรรมของนักเรียน โดยมีการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นงานที่มุ่งเสริมสนับสนุนและพัฒนา นักเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะนอกห้องเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นสมาชิกที่ดีในสังคมต่อไป (อาทิตยา เวชกรณ, 2559; กัลยาณี รัตนบุตร, 2564; กุลินา รอดทอง, 2561)

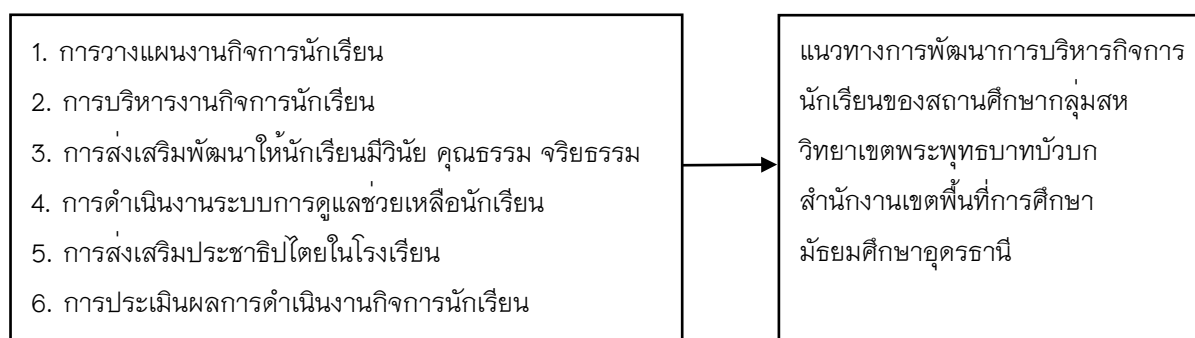
ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนา นักเรียนในด้านทักษะและความรู้ รวมถึงการพัฒนาความประพฤติที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีประสบความสำเร็จและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ณัฐฐธิดานนท์ ข้ามสาม, 2564; อดิญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์, 2557)

สรุปแล้วการบริหาร เป็นกลไกสำคัญในการจัดระเบียบองค์กรและทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการ "คน งาน และงบประมาณ" ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เมื่อนำแนวคิดการบริหารมาประยุกต์ใช้ในบริบทของสถานศึกษา ผ่านการบริหารกิจการนักเรียน จะพบว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม การบริหารกิจการนักเรียนไม่ใช่เพียงการควบคุมดูแลความประพฤติเท่านั้น แต่คือการสร้างสภาพแวดล้อมและกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ช่วยบ่มเพาะทักษะชีวิต คุณธรรม และจริยธรรม การบริหารจัดการกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้โครงสร้างการบริหารที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วม

ร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย จึงเป็นปัจจัยเกื้อหนุนสำคัญที่จะส่งผลให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข และสะท้อนถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะใช้เป็นกรอบแนวทางที่สำคัญในการศึกษาและวิเคราะห์ผลการวิจัยในลำดับต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษา เอกสาร ตำรา งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดของการบริหารงานด้านกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) โดยสำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) จำนวน 6 ด้าน คือ การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารงานกิจการนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียน มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี และครูที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี และครูที่ปรึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี จำนวน 7 แห่ง รวมทั้งสิ้น 348 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้น มี 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (checklist) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ตอนที่ 2 สภาพการบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก ซึ่งครอบคลุมขอบข่ายการบริหารกิจการนักเรียน เป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำแนกเป็นรายด้าน 6 ด้านคือ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารงานกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

ขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ มีรายละเอียดดังนี้ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตการสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย 2) สร้างแบบสอบถามโดยร่างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาและสอดคล้องกับคำนิยามของตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิด 3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาแล้วนำค่าคะแนนและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้ IOC ระหว่าง .67-1.00 4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกลุ่มสหวิทยาเขตท่าบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 จากนั้นนำไปจัดพิมพ์ เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม ให้ผู้บริหารทางการศึกษาและครูที่ปรึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี และกำหนดวันรับคืน โดยผู้วิจัยได้ไปอธิบายพร้อมแจกแบบสอบถาม และเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ผู้วิจัยได้แบบสอบถามคืน จำนวน 348 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยรวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน แบบสอบถามมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป แปลผลตามแนวคิดของ Best & Kahn 2006 โดยกำหนดช่วงคะแนนเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับมากค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับน้อย และ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับน้อยสุด ตามลำดับ

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ตาราง 1 การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

ด้าน	การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการบริหาร
1.	การวางแผนงานกิจการนักเรียน	4.16	.83	มาก
2.	การบริหารงานกิจการนักเรียน	4.37	.65	มาก
3.	การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.24	.73	มาก
4.	การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.34	.69	มาก
5.	การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.27	.71	มาก
6.	การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	4.08	.78	มาก
ภาพรวม		4.24	.73	มาก

จากตาราง 1 พบว่า การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = .73) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .65) รองลงมา คือ ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = .69) และด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = .71) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = .78)

แนวทางพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี สรุปได้ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน สถานศึกษาควรมีการจัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานของโรงเรียน และวางแผนงานกิจการนักเรียน มีการแจ้งระเบียบและแนวทางปฏิบัติให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อให้ทราบข้อมูลอย่างชัดเจน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและเพื่อให้กิจกรรมมีความหลากหลาย และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนโดยตรง

2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำโครงการอย่างเป็นระบบ ทำข้อมูลต่าง ๆ ให้เป็นปัจจุบัน

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาวินัย คุณธรรม และจริยธรรม และยกระดับคุณภาพของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษามีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ตรวจสอบความครบถ้วน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ผู้บริหารครูและบุคลากรในสถานศึกษาทุกคน และผู้เกี่ยวข้องต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน พร้อมที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด พร้อมให้ความร่วมมืออยู่เสมอ

5. การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูและบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยสอดแทรกอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนโดยสัมพันธ์กับวิชาที่

รับผิดชอบ จัดกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน เช่น กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ กิจกรรมชมรม กิจกรรมกีฬา ที่เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน สนับสนุนกิจกรรมการเลือกตั้ง และติดตามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนเล็งเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ ผักผ่อนทักษะการมีส่วนร่วมในสังคม การทำงานเป็นทีม การนำเสนอความเห็น การตัดสินใจ และรู้จักที่จะเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ส่งเสริมนักเรียนให้เข้าใจในความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปกครองตนเอง สามารถแสดงความคิดเห็น และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และสามารถนำความเป็นประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัย ส่งเสริมนักเรียนให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

6. การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ครูรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบ อย่างสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการดำเนินงานกิจการนักเรียนสู่สาธารณชนให้ได้รับ ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินผล และวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยให้ชัดเจน นำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น มีการสรุปโครงการให้ชัดเจน มีหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน รองลงมาคือด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

1.1 การวางแผนงานกิจการนักเรียน การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก ด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการใช้แบบสอบถามเพื่อ การวิจัยการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท อาทิตยตั้ง และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ซึ่งแนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียน ในสถานศึกษา ควรดำเนินการดังนี้ ควรร่วมกันวางแผนและ วิเคราะห์สาเหตุปัญหาในการดำเนินการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และนำผลการ ดำเนินการมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางาน ควรส่งเสริมการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น ควรแต่งตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยพิจารณาจากผู้ที่ มี ความสามารถจัดทำคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของ Green et al. (2008) ที่ได้ศึกษาแนวทางการ ตรวจสอบประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียนให้แก่บุคลากร เพื่อให้ฝ่ายงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการ ประเมินผล โดยผู้บริหารควรวางแผนการดำเนินการประเมินผลให้เป็นไปอย่างราบรื่น และสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง การประเมินผลกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารงานกิจการนักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับ Kuk

& Banning (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่าการสร้างโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานกิจการนักเรียนควรเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการวางแผนงานกิจการนักเรียนที่ดีต้องอาศัยการปรับปรุงระเบียบและแนวทางปฏิบัติให้ทันสมัยอยู่เสมอ อันเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าโรงเรียนมีการปรับปรุงระเบียบและแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับยุคสมัยอยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารงานกิจการนักเรียน การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก ด้านงานระเบียบวินัยและความประพฤตินักเรียน ในภาพรวม อยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลิโน รอดทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยรวมมีการบริหารงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒิพงศ์ แก้วบุตร และตรัยภูมิพันธ์ ตรีศรีศร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียน มัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562) ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ พบว่า 1) ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่ตามความคิดเห็นของครูภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

1.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ เวชกรณ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านกิจกรรมนักเรียน ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานตามความสามารถความถนัดเพื่อเอื้อต่อการทำงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เพื่อมุ่งพัฒนานักเรียนอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลิโน รอดทอง (2561) พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ด้านส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนมีการอบรมศีลธรรม จรรยา มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอยู่เสมอ โรงเรียนมีโครงการอบรมในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมเป็นประจำสม่ำเสมอครูผู้สอนปฏิบัติดี มีศีลธรรมเป็นแบบอย่างแก่นักเรียน ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันรับผิดชอบงาน โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

1.4 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรูปบัวบก ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุลิโน รอดทอง (2561) พบว่า ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของ Schmidt & Kaufman (2005) ที่ศึกษาการพัฒนาเด็กนักเรียนโดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกิจการวิชาการและกิจการนักศึกษา พบว่าการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมืออย่างเป็นระบบ มีรากฐานทางทฤษฎีที่มั่นคงเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม และมีการรอบการให้บริการที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาธรรมชาติการเรียนรู้และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่าโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดทำแผนงาน/โครงการเพื่อปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการคัดกรองนักเรียนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Green et al. (2008) ที่พบว่าการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่บุคลากรทุกฝ่าย

และผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

1.5 การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกุสิณา รอดทอง (2561) พบว่า ด้านส่งเสริมประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โรงเรียนจัดให้มีการประชุมของคณะกรรมการ สภานักเรียน นักเรียนนำหลักประชาธิปไตยไปใช้ในชีวิตประจำวัน นักเรียนเคารพสิทธิของผู้อื่น นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม โรงเรียนมีการวางแผนการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการประชาธิปไตยของนักเรียน

1.6 การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การบริหารจัดการของกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัมปนาท อาทิตยตั้ง และคณะ (2565) พบว่า การประเมินแนวทางการบริหารกิจการนักเรียนในสถานศึกษา พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความถูกต้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยาณี รัตนบุตร (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบที่ 6 ปัจจัยความสำเร็จของการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำรูปแบบ ไปประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะรูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีหลักการในการพัฒนาระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนที่ชัดเจน รวมถึงการมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับสถานการณ์การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา ตลอดจนผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลในการบริหารคุณภาพจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่ดีในการบริหารงานกิจการนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ก่อนที่จะนำไปให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่างเป็นผู้ประเมิน ซึ่งผลการประเมินของผู้ใช้รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสามารถนำสู่การปฏิบัติได้

2. แนวทางพัฒนาการบริหารแนวการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี ของผู้บริหารและครูในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก พบว่า ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานของโรงเรียนและวางแผนงานกิจการนักเรียนด้านการบริหารงานกิจการ ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวข้องกันอย่างต่อเนื่อง ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียน ที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ตรวจสอบความครบถ้วน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ส่งเสริมครูทุกคน ให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้สอดคล้องอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนโดยสัมพันธ์กับวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างสม่ำเสมอและประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนสู่สาธารณชนให้ได้รับทราบ สอดคล้องกับผลการวิจัยต่างประเทศของ

Kuk & Banning (2009) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่าการสร้างโครงสร้างองค์กรในการบริหารงานกิจการนักเรียนควรเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสนับสนุนความคิดเห็นด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียนและด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนที่ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับ Schmidt & Kaufman (2005) ที่พบว่าการพัฒนางานกิจการนักเรียนที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยรูปแบบความร่วมมือระหว่างฝ่ายวิชาการและฝ่ายกิจการนักเรียน มีรากฐานทางทฤษฎีที่มั่นคงเป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรม และมีกระบวนการศึกษารวมชาติการเรียนรู้และความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งสนับสนุนความคิดเห็นด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลและปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน รวมทั้งด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ครูทุกคนควรมีบทบาทเป็นผู้นำในการอำนวยความสะดวกและเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างบูรณาการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Green et al. (2008) ที่พบว่าผู้บริหารควรสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินผลกับการปฏิบัติงาน และให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลการบริหารงานกิจการนักเรียน ซึ่งตรงกับความคิดเห็นด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียนที่ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างสม่ำเสมอและประชาสัมพันธ์ผลการประเมินสู่สาธารณชนให้ได้รับทราบ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี

การศึกษาค้นคว้านี้ทำให้เห็นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตพระพุทธรบาทบัวบก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี โดยพบว่า ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน มีการดำเนินงานตามระบบ และให้ความสำคัญกับการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้การดำเนินงานด้านกิจการนักเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้ องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า การบริหารงานที่มีระบบ มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน และมีความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานกิจการนักเรียนเกิดประสิทธิภาพ

ในขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยังพบว่า ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ สะท้อนให้เห็นว่า แม้โรงเรียนจะสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี แต่การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานยังไม่เป็นระบบมากนัก ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินยังถูกนำมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนางานได้ไม่เต็มที่ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยจึงยืนยันว่า การประเมินผลที่เป็นระบบและการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนางาน เป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารกิจการนักเรียนมีความต่อเนื่องและเกิดการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารกิจการนักเรียนให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับกำเนินกิจกรรมเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยทั้งการบริหารงานที่เป็นระบบและการประเมินผลที่นำไปใช้พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง เมื่อทั้งสองส่วนดำเนินควบคู่กัน จะช่วยให้การบริหารกิจการนักเรียนมีคุณภาพและตอบสนองต่อการพัฒนาผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำคู่มือสำหรับการปฏิบัติงานของโรงเรียนและวางแผนงานกิจการนักเรียน

1.2 ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ควรมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียนให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และควรมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความจำเป็นอย่างต่อเนื่อง ควรมีการบันทึกเกียรติประวัติของนักเรียนไว้เป็นหลักฐานและเป็นปัจจุบัน

1.4 ด้านการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียน และควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล ตรวจสอบความครบถ้วน และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

1.5 ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรแต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียนและกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานด้านประชาธิปไตยอย่างชัดเจน และควรส่งเสริมครูทุกคน ให้จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับประชาธิปไตยโดยให้สอดแทรกอย่างสม่ำเสมอทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนโดยสัมพันธ์กับวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ

1.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน มีการสรุปโครงการทั้งปีการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจการนักเรียน และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารทราบอย่างสม่ำเสมอ และประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนสู่สาธารณชนให้ได้รับทราบ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานกิจการนักเรียนและการบริหารกิจการนักเรียนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

กัมปนาท อาทิตยตั้ง, สาธร ทรัพย์รวงทอง และทีปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2565). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. *วารสารครุศาสตร์*

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 5(2), 100–112.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php /edunsrujo/article/view/257455>.

กัลยาณี รัตนบุตร. (2564). รูปแบบการบริหารระบบคุณภาพงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*

มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4059/3/61030174.pdf>.

กุลิณา รอดทอง. (2561). *การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี*. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

<https://ir.sru.ac.th/handle/123456789/628>.

ณัฐธิดานนท์ ข้ามสาม. (2564). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียน เพื่อป้องกันปัญหาพฤติกรรมการณ์การกลั่นแกล้งของนักเรียน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

<https://doi1.nrct.go.th/ListDoi/listDetail/10.14457%2FURU.the.2021.18>.

พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553, 12 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก. หน้า 1-3.

พุดพิงค์ แก้วบุตร และตรัยภูมิทร์ ศรีศรีสุวรรณ. (2565). การบริหารงานกิจการนักเรียนตามมาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุง พ.ศ. 2562) ของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษในสหวิทยาเขตนครหาดใหญ่. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 5(4), 60-74.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/article/view/260219>.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2562). สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

<https://web.sesaud.go.th/กลุ่มนโยบายและแผน/แผนปฏิบัติการ/>.

อณัญญา เรืองวานิช และนันทิยา น้อยจันทร์. (2557). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ, 4(7), 101-116.

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JGNRU/article/view/30080>.

อาทิตย์ เวชกรณ. (2559). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

<https://drive.google.com/file/d/1zNwSAYgUew1J4trvISc9fNoWVcIBgPTg/view?usp=sharing>.

อำไพ นงค์เยาว์, ชนม์ชกรณ วรอินทร์ และอนุชา กอนพวง. (2560). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน, 10(1), 132-143.

<https://www.journal.nu.ac.th/JCDR/article/view/1728>.

Green, A. S., Jones, E., & Aloï, S. (2008). An exploration of high-quality student affairs learning outcomes assessment practices. *NASPA Journal*, 45(1), 133-157. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.1910>.

Kuk, L., & Banning, J. H. (2009). Designing student affairs organizational structures: Perceptions of senior student affairs officers. *NASPA Journal*, 46(1), 94-117. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.5007>.

Schmidt, N. L., & Kaufman, J. (2005). Learning commons: Bridging the academic and student affairs divide to enhance learning across campus. *Research Strategies*, 20(4), 242-256.

<https://doi.org/10.1016/j.resstr.2006.12.016>.